

en *El Arch.*, II, 249ss.; Julià Ribera s'esplaija sobre la dinastia dels Beni-Mofaua, des del S.XI, i en dóna tot un arbre genealògic en la mateixa revista II, 49-53. En fi el dicc. d'Abenalabbar (*Tekmila* i Supl.) és ple de moros xativins notables.

BIBLGR Algunes excepcions a l'abstenció que observa el nostre llibre en aquest ram. Carles Sarthou Carreres, «*Datos para la historia de Játiva*», 2 vols., Xàt., 1933-35 que tinc l'orgull de posseir dedicat pel savi i venerable ancià. D'ell mateix, «*Juan José de Ribera y su arte*» Val. 1947. D'ell també, «*Játiva. Guía oficial ilustrada*». Ventura Pascual, «*Toponimia Setabense*», i d'aquest també «*Játiva bibliográfica*» 2 vols. Vicent Boix, «*Memorias, recuerdos y tradiciones de esta antigua ciudad*», XII, 439 pp., Xàt. 1857. Importants també els estudis històrics de Pere Sucas sobre Xàtiva. En fi carta de població i biblgr. antiga en López Vargas, 1776 (V. 304, I 216, 243). Sobre la reconquesta de Xàtiva, *El Arch.* II, 35, i IV, 280, 304, 311; sobre els seus bisbes, *El Arch.* VII, 21; sobre el general xativí J. Baptista Baset l'heroic defensor de Xàtiva contra els exèrcits absolutistes de Lluís XIV i Felip V, poc després de 1710, veg. la documentació autèntica, p.p. Chabàs *El Arch.* 105, 113, 121, 129ss. Defensat pels xativins, contra les calúmnies dels botiflers i venjat pel poble de Xàtiva, que destruí la casa d'aquests traidors a la causa nacional.

Sobre l'e v o l f o n è t i c a del nom és notable sobretot el canvi de la vocal tònica llatina *ǣ* (<AE) en *á*, que veiem ja consumat en la grafia aràbiga (supra); l'explicació més simple és que fou degut a l'acció de l'àrab: no posseint aquesta llengua més que tres fonemes vocàlics: *fatha* (aprox. *a*), *quesra* (apr. *i*), *damma* (apr. *u*) la *fatha* cobreix el valor fònic *e* tant com *a*, però davant les emfàtiques la *fatha* pren sempre el matis *a*: aquí teniem *sátnba* amb l'emfàtic *ʔ*.

En un altre nom cèlebre veiem un fet comparable el celtibèric BĪLBĪLIS donà el NL menor *Bámbola*, després de canviar la primera *l* en nasal, per dissimilació. Al contrari, quan no hi ha emfàtica: ASTIGI>*Ectija*. És veritat, però, que el que direm de *Sádaba* ens deixa en algun dubte, de si existí ja en llatí o ibèric una variant amb *A* en lloc de *AE*. Quant al canvi de *-is* en *-a* i el de *s-* en *ʃ*, en aquests és palès que són també el que diu Meyer-Lübke —evolució arabitant (*Hom.Mz.Pi.* 1925; *Hom.Mz.Pi.* I, 66), però serà bo d'atendre'l també sobre el sufix ibèric *-BE* = *ll. -BIS*, que es repeteix en tants noms de la Cat. Pirinenca (veg. els arts. *Ordino*, *Canillo*, *Alendo*, *Aneu* etc.). Sobre la formació de SAETABIS veg. també Vitt. Bertoldi en la *Festschrift Jud.*, a. 1937.

Hi ha dos NLL importants on es repeteix, amb lleus variants, aquest nom ibèric. *Sádava* a Aragó, al Nordoest de Saragossa, del qual ja hi ha molta documentació medieval; p. ex. «Fortuny Lópiç de *Sádava*,

Cavaller de Jaume I, que pren part en la campanya de la conquesta del País Val. (*Cròn. de Jaume I*, Ag. 271). Martin Lopiç, de *Sádava* comanador de Maylén, a. 1274, que confirma la C.d.p., del castellà d'Amposta a Ulldecona (Font Rius, *C.d.p.*, §324). La *á*, doncs, de la forma *Sádava* fa suposar una base ibèrica *SATĀBA (o *-ABIS*?). D'altra banda, a Segarra, el nom del poble *Sedó* (escrit avui amb *e*), havia estat sempre *Sadaó* amb *Sa-* (mencions antigues *Sadaon*, *-one*, els anys 1182, 1195 i 1315 V. supra aquest article), parteix doncs d'una base SATABO, *-ONIS*, que és com la de SAETABIS i la de SATĀBA, però amb *-ONE* afegit (la terminació típica de tants NLL ibèrics importants com *Barcino*, *-onis*, *Tarraco*, *Celsos* etc.)

Xatmar V. *Xammar* *Xaulit* V. *Xiular* s.v. *Misc. mos. X- Xaus* V. *Xeu Xautena* V. *Misc. mos. X- Xauelles* V. *Misc. ar. X- Xavanor* V. Vol. I, 45 *Xavestre* V. *Misc. mos. X- Xax* V. *Xas Xebel-lina*, *-lins* V. *Xeu Xebó*, *Bini-*, V. Vol. I, 296 *Xebraderes* V. *Vallcebre Xeca* V. *Xica* s.v. *Misc. mos. X- Xeiut*, *Beni-*, V. *Benixeut*

25 **XEIXAR** (*Xeixà*), *-ARS*, *Xeixeta*, *XIXONS* o *XIXÓ* i *XIXERELLA*

Xeixà cogn. Olot, amb variant *Xaxar* a Bna. (*DAG. i AlcM*) i aquest *Xeixàs*, *-ars*. Més conegut és el cogn. *Mas-de-Xeixàs*, del qual tinc diverses notícies, en particular a Olot, any 1820 (*BABL* XVI, 294). Com es veu és pròpiament un NL: el d'un mas, escampat després com cognom. Atesa aquesta qualitat de topònim no hi pot haver dubte que és un col·lectiu en *-ar*, del nom del cereal *xeixa* (blat de superior qualitat), doncs, 'el mas dels camps de xeixa'.

Cert que existí un *Seissan* en el Gers, que pot venir de SEXTUS, (SEXTIANUM Skok, §300) i, avui domaine *Chechan* (Polge, *R.Int. Onom.* XVII 37) i diversos descendents de SEXTIACUM: *Seyssac* a la Dordogne etc. (Skok), però no hi ha raó per atribuir-li el nostre *Xeixà*, *-rs* no trobant-ne en català formes en *-an* o *-ens*.

Altres noms propis derivats de *xeixa*. *Molí de seisç*, te. Vallmoll (XVI, 22.4).

De *Seixà* o *Sexans* només tinc una notícia com nom d'uns perceptors de delmes en els SS.XIV, a pobles de l'Empordà: Arnal Guillem de *Sexans* i Guillot de Jafrem venen un delme a la parròquia d'Empúries (*BABL* IV, 422), deu ser la mateixa persona però amb el nom en sing. Arnal Guillem de *Sexà*, que va amb Guillot de Jafre, comprant a C. de Fortià els delmes de Cinclaus (agre. d'Empúries), l'a. 1309, i de nou A.G. de *Sexans* en docs. de 1317 i 1320 (ib. 472, 478). Al capdavant no és impossible que aquest *Sexà* sigui una variant de *xeixar* amb *-ns* ultracorrec-ta,